

UGDOMOSIOS APLINKOS TRADICINĖJE LIETUVOS IKIMOKYKLINĖJE ĮSTAIGOJE: EKSPERTINIS VERTINIMAS

Ramunė Burškaitienė

Šiaulių universitetas, Edukacinių tyrimų mokslinis centras

Įvadas

Žmogaus vertybės, gyvenimo būdas ir nuostatos, kaip teigiama *Jungtinių Tautų Europos Ekonomikos komisijos darnaus vystymosi švietimo strategijoje* (2005), susiformuoja jau ankstyvajame amžiuje, todėl ikimokyklinis vaikų ugdymas (ugdomoji aplinka bei vaiko savijauta joje) ypač svarbus. Ikimokyklinis ugdymas turi neformalaus švietimo statusą, neprivalomas, priskirtas savarankiškomis savivaldybių funkcijoms. Ikimokyklinio ugdymo paskirtis – padėti vaikui tenkinti prigimtinčius, socialinius, etinius, pažintinius ir kt. poreikius, laiduoti sėkmingą startą tolimesniam ugdymuisi (Bendroji priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programa, 2002; Lietuvos vaikų ikimokyklinio ugdymo koncepcija, 1989; ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtros 2007–2012 metų programa ir kt.). Tačiau būtina pabrėžti, kad šiandien *vaiko santykis su ikimokyklinio ugdymo įstaiga*, ne tik kaip vienu iš socializacijos institutų, bet ir kaip ugdymo(si) aplinka, įgauna visai kitas prasmes, nes čia realizuojamu ugdymo turiniu ir įgyjamomis kompetencijomis formuojama vaiko patirtis, asmeniniai įgūdžiai bei tapatumas. Atsižvelgiant į tai, galima teigti, kad ugdomoji aplinka turėtų skatinti / žadinti / aktyvinti *savaiminį* vaikų „mokymąsi“. Nederėtų pamiršti ir ugdymosi lauke, nes tai – patirtinis mokymasis, pasitelkiant visus pojūčius, o tai ypač svarbu siekiant sėkmingo žmogaus fizinio ir dvasinio vystymosi vaikystėje <...> (Vilkonis, 2008). Taigi, kuo profesionaliau paruošta ugdomoji aplinka, tuo mažiau reikalinga pedagogo inspiracija. Tačiau ugdomoji aplinka neturėtų būti unifikauta, standartizuota, per daug struktūruota, nes, kaip teigiama nacionalinio bei tarptautinio lygmens dokumentuose, *ikimokyklinio ugdymo įstaigos aplinka turi būti artima namų aplinkai, kad būtų visapusiškai užtikrinami prigimtiniai vaiko poreikiai, teisės bei interesai*. Tačiau mokslinių tyrimų duomenys pateikia gana prieštaringų faktų¹. Daugelio Lietuvos ikimokyklinio ugdymo

¹ Lietuvoje atlikti edukacinės aplinkos tyrimai „*Priešmokyklinio amžiaus vaikų (5–6 (7) m.) kokybiško ugdymo(si) veiksniai ir kriterijai*“ (2003), „*Ikimokyklinio ugdymo pasirinkimo galimybės Lietuvoje*“ (2004), „*Ikimokyklinio ugdymo įvairovė: esama situacija ir visuomenės lūkesčiai*“ (2008), „*Gyventojų informavimo apie ikimokyklinį ir priešmokyklinį ugdymą būklė ir patirtis*“ (2008), „*Socialinio teisingumo rodikliai švietime*“ (2009). Ugdomoji aplinka daugiausia analizuojama kaip fizinis reiškiny (dažniausiai apsiribojama vien higienos normų ir taisyklių atitikimo nustatymu ir įvertinimu), tačiau vaiko ugdymo(-si)

įstaigų ugdomoji aplinka neatitinka higienos reikalavimų, nes savivaldybės stokoja lėšų ikimokyklinio ugdymo paslaugas teikiančių įstaigų vidaus ir išorės aplinkai turtinti ir esamiems įrenginiams atnaujinti. Moksliniu požiūriu, makrolygio nuostatų ir veiksmų atitikimas mikrolygyje, susiformavusių poreikių dėl vaikų ugdymo formų ir turinio iš esmės reiškia idealų variantą. Tačiau poreikiams neadekvačios ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo sąlygos – veiksnys, kuriuo neretai aiškinama realių galimybių stoka² (Stankūnienė, Eidukienė ir kt., 2001). Anksčiau minėtasis santykis suponuoja mokslinę problemą: *Kokioje aplinkoje, daugiausia dėmesio skiriant ugdomosios aplinkos parengimui* (laikantis nuostatos, kad gerai suorganizuota aplinka savaime tinkamai ugdo ikimokyklinuką), *visapusiškai užtikrinami vaiko (ugdytinio) poreikiai ir interesai? Kokia aplinka tinkamiausia daugumai ir kiekvienam vaikui?* Taigi, tyrimo **tikslas** – nustatyti tradicinėje Lietuvos ikimokyklinio ugdymo įstaigoje ugdomųjų aplinkų būklę lemiančius veiksnius.

Bendra tyrimo charakteristika. Tyrimas vykdytas dviem etapais.

*Pirmasis tyrimo etapas*³ – atlikta Lietuvos Respublikos ikimokyklinį ir priešmokyklinį ugdymą reglamentuojančių dokumentų analizė (Išanalizuota šešiolika valstybinio ir trylika institucinio lygmens dokumentų); atlikta mokslinių tyrimų, veiklos atskaitų analizė.

Antrasis tyrimo etapas – *Delphi* metodu (*pi-lotinis tyrimas*) atlikta daugiapakopė ekspertinė apklausa⁴. Analizuojant duomenis, visi teiginiai buvo ranguojami pagal reikšmingumo indeksą.

ir aplinkos sąveika, kaip vienas iš vaiko socializacijos veiksnių, analizuojama tik epizodiškai.

² Gana retai ugdytinio poreikius atitinkančių ugdymo sąlygų kūrimo *pradžią* yra vaiko poreikių, interesų vertinimas (vaiko poreikių bei interesų užtikrinimui garantuoti), neretai apsiribojama vien globa ir priežiūra.

³ Pirmojo tyrimo etapo duomenys publikuoti straipsnyje Burškaitienė R., 2010, *Educational Environment in a Typical Kindergarten of Lithuania: the Analysis of Situation and Influencing Factors*. Jaunųjų mokslininkų darbai. Nr. 4 (29). P. 33–39. Prieiga internete <http://www.su.lt/bylos/mokslo_leidiniai/jmd/10_4_29/turinys.pdf>.

⁴ Tyrime taikyta ekspertinė apklausa. Ekspertinio vertinimo metodo pagrindinis siekis yra ne tik pasiekti grupės susitarimą vienu konkrečiu aspektu, bet ir apžvelgti visą teiginių, veiksnių, tam tikrų argumentų ar net konkrečių konfliktuojančių požiūrių, kurie intuityviai veda prie racionalaus sprendimo, visumą.

Tyrimo rezultatai

Žemiau paminėti pagrindiniai ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo specifika atskleidžiantys kriterijai, ugdomoji aplinka, nedalomas šios sistemos komponentas.

- Ugdymo kokybės valdymas prasideda nuo saugumo užtikrinimo, sveikatinimo funkcijų planavimo ir organizavimo, vaiko maitinimo, priežiūros, medicininio aptarnavimo. Išvardytieji momentai tampa vaiko kokybiško fizinio ir emocinio vystymosi pagrindu. Kalbant apie priešmokyklinį ugdymą, būtina suprasti, kad ugdytinio asmenybės branda šiame amžiaus tarpsnyje gali būti apibūdinama ne konkrečiomis žiniomis ar išsilavinimu, o tam tikru lygiu išugdytomis vaiko kompetencijomis (*Vaiko brandumo mokytis pagal priešmokyklinio ir pradinio ugdymo programos įvertinimo tvarkos aprašas, 2005; Vai-*

ko brandumo mokytis pagal priešmokyklinio ir pradinio ugdymo programos įvertinimo tvarkos aprašas, 2005).

- Šiandieninio švietimo kaita bei paradigminių nuostatų transformacija leidžia į vaiko vystymąsi pažvelgti kaip į savaiminį mokymosi visą gyvenimą pradmenų formavimosi procesą, o vystymosi normatyvai persiorientuoja į vystymosi, kaip normos, supratimą.
- Teigiamą vaikų socializaciją skatina bei pagrindines ikimokyklinio ar priešmokyklinio amžiaus vaiko kompetencijas formuoja ne tik turiningas, saugus vaiko ugdymas bei nepertraukiama pedagogo ir vaiko sąveika, bet ir visapusiškai subalansuota ugdomoji aplinka⁵. Neadekvačių sąlygų egzistavimą iliustruoja lentelė, kurioje glaustai pateikiami esminiai nagrinėjama problemą sudarantys komponentai.

Lentelė. *Ugdomoji aplinka. Skatinančių ir ribojančių veiksnių analizė* (dokumentų analizės pagrindu)

SKATINANTYS VEIKSNIAI		RIBOJANTYS VEIKSNIAI	
Veiksniai	Susiję teiginiai	Veiksniai	Susiję teiginiai
Ugdomųjų aplinkų atnaujinimas	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gerinti ikimokyklinio ugdymo paslaugas teikiančių švietimo įstaigų ugdomąją vidaus ir išorės aplinką ▪ Gerinti vaikų nuo gimimo iki privalomojo mokymo pradžios gyvenimo ir ugdymo sąlygas 	Atitiktis Lietuvos Respublikos higienos normų ir taisyklių reikalavimams	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Daugelio ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų ugdomosios aplinkos neatitinka higienos reikalavimų
Švietimo paslaugų prieinamumas	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gerinti švietimo pagalbos vaikui ir jo tėvams prieinamumą, didinant ugdymo programas vykdančių ir paslaugas teikiančių įstaigų skaičių bei jų paslaugų įvairovę 	Finansinių išteklių stoka	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Steigėjai stokoja lėšų ikimokyklinio ugdymo paslaugas teikiančių įstaigų vidaus ir išorės aplinkai turtinti ir esamiems įrenginiams atnaujinti
Kito švietimo teikėjo pasirinkimo galimybių didinimas	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gerinti švietimo pagalbos vaikui ir jo tėvams prieinamumą, didinant ugdymo programas vykdančių ir paslaugas teikiančių įstaigų skaičių bei jų paslaugų įvairovę 	Ikimokyklinio ugdymo paslaugų teikimo netolygumas	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 50 proc. seniūnijų trūksta ikimokykliniam ugdymui vykdyti skirtų patalpų
Resursai (ugdymo problemų sprendimas)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Skatinti netradiciniais ugdymo principais veikiančių švietimo įstaigų kūrimąsi (priežastis – tradicinės švietimo įstaigos nepakankamai atliepia bendruomenės edukacinių poreikių įvairovę) 	Stichiškas ugdymo technologijų taikymas	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ryškus ikimokyklinio ugdymo įstaigų poreikio bei pasiūlos netolygumas
Kryptingas tarpinstitucinis bendradarbiavimas	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Šalinti steigėjų kompleksinės pagalbos teikimo vaikams nuo gimimo iki privalomojo mokymo pradžios patirties stoką ▪ Numatoma įvesti ikimokyklinio ugdymo krepšelį (nuo 2011 m. sausio 1 d.) ▪ Be biudžetinio finansavimo, papildomų lėšų šiam tikslui planuojama skirti iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų 	Pedagogų kompetencijos stoka	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pedagogai dažniausiai derina kelias ugdymo technologijas, tačiau tai daro stichiškai. Sunkiai įsisavina – konstruktyvios sąveikos vaikas-pedagogas ir spontaniško ugdymo metodus
		Žemi šeimos keliami reikalavimai ugdomosios aplinkos kokybei	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pedagogai neobjektyviai, perdėtai gerai vertina savo gebėjimus taikyti vieną ar kitą šiuolaikinę ugdymo technologiją ▪ Tėvų prioritetai dažnai teikiami vaiko globai ir priežiūrai

Tėvų, o taip pat ir visos visuomenės suvokimas bei prioritetai atskleidžiami ne tik pirmoje lente-

lėje, bet ir labai aiškiai iliustruojami 1 paveikslu.

⁵ Ką reiškia *visapusiškai subalansuota ugdomoji aplinka*? Tai aplinka, tenkinanti skirtingų ikimokyklinio ugdymo(si) proceso dalyvių (vaiko, tėvų, pedagogų) poreikius, interesus, galimybes; tai „idealūs“ variantas.

⁶ Atskleidžiama nemaloni tiesa: vaikai visuomenės ateitis – tikimasi daug, o investuojama *MINIMALIAI*.



1 pav. Žaidimų aikštelė. Kokia ji – vaiko pasamonėje?

Valstybinėje šeimos politikos koncepcijoje buvo numatyta 2008 m. gyvenamuosiuose rajonuose sukurti šeimai palankią aplinką⁷, atitinkančią kiekvieno šeimos nario poreikius (įrengti žaliuosius plotus, vaikų žaidimo, sporto aikštes, poilsio zonas ir pan.).

Pedagogų požiūriu ugdomosios aplinkos paruošimas ir kokybė skatina socialinius vaiko gebėjimus,

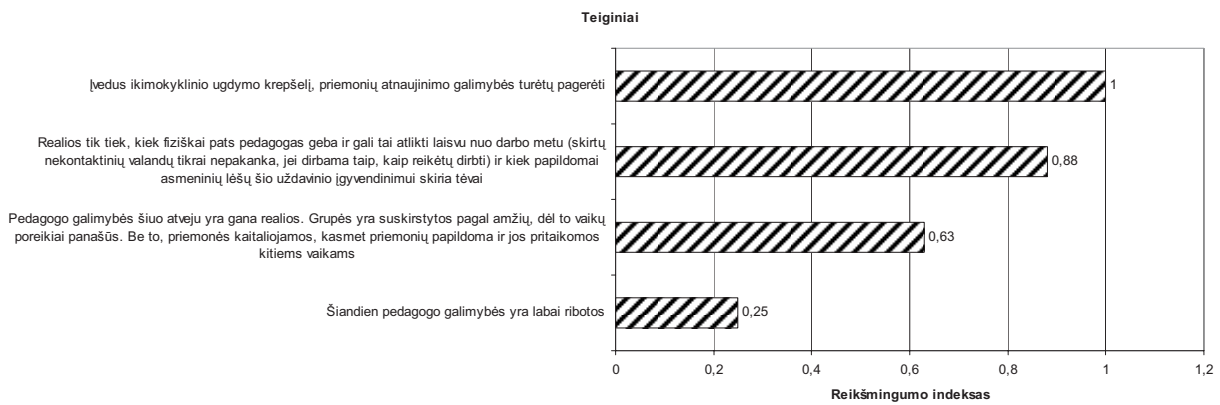
vaiko kūrybinių galių puoselėjimą. Tačiau svarbiausia yra tai, kad visapusiškai subalansuota ugdomoji aplinka skatina ne tik įvairiapusį asmenybės vystymąsi, bet ir socialinį, etninį konkretaus asmens tapatumą. Kokia aplinka turėtų būti (ekspertų požiūriu), kad atliėtų visų ugdymosi proceso dalyvių (ugdytinių, tėvų, pedagogų) poreikius bei interesus, iliustruojama 2 paveiksle.



2 pav. Ugdomosios aplinkos modelį iliustruojantys teiginiai

⁷ „Niekieno vaikų žaidimų aikštelės niekam ir nerūpi“, 2008 birželio 25. Panevėžio miesto savivaldybės Miesto ūkio skyriaus vedėjas A. Karalevičius nė neišmano, kiek žaidimų aikštelių yra mieste. Žino jis tik tiek, kad jomis rūpintis turėtų daugiabučių namų bendrijos arba bendrovės, kurioms skirtos šios funkcijos.

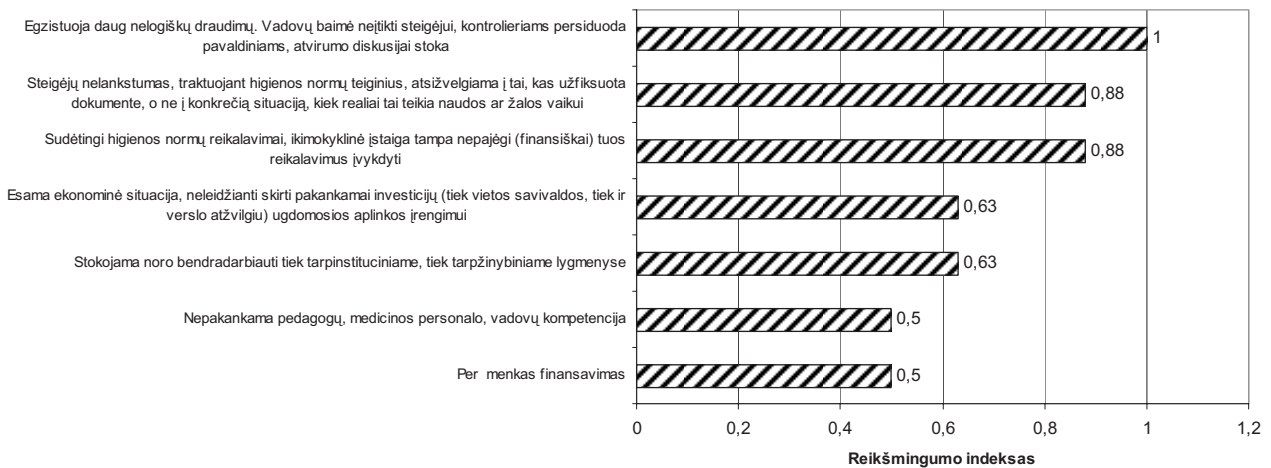
Teiginiai, kuriuose aplinka suvokta kaip erdvė, orientuota į vaiką, o ugdomasis procesas yra priemonė jo poreikiams bei interesams tenkinti, įvertinti kaip reikšmingiausi. Be to, išryškėjo ergonomikos svarba. Vaiko ugdomosios aplinkos aprūpinimas informacinėmis technologijomis ikimokykliniame amžiuje nėra labai reikšmingas.



3 pav. Pedagogų galimybių vertinimas, atnaujinant ugdomasias priemones

Pedagogų galimybių atnaujinti ugdomasias priemones didinimas siejamas su darželių finansavimo suvienodinimu bei decentralizacija.

Veiksniai



4 pav. Veiksniai, ribojantys ugdomajai aplinkai paruošti tinkamiausių sąlygų sukūrimą

Pagrindiniai trukdžiai palankiausioms ugdomosioms sąlygoms kurti yra ikimokyklinės įstaigos steigėjų, vadovų nelankstumas (žmogiškojo faktoriaus stoka), pedagoginio personalo nenoras keistis bei kompetencijų stoka.

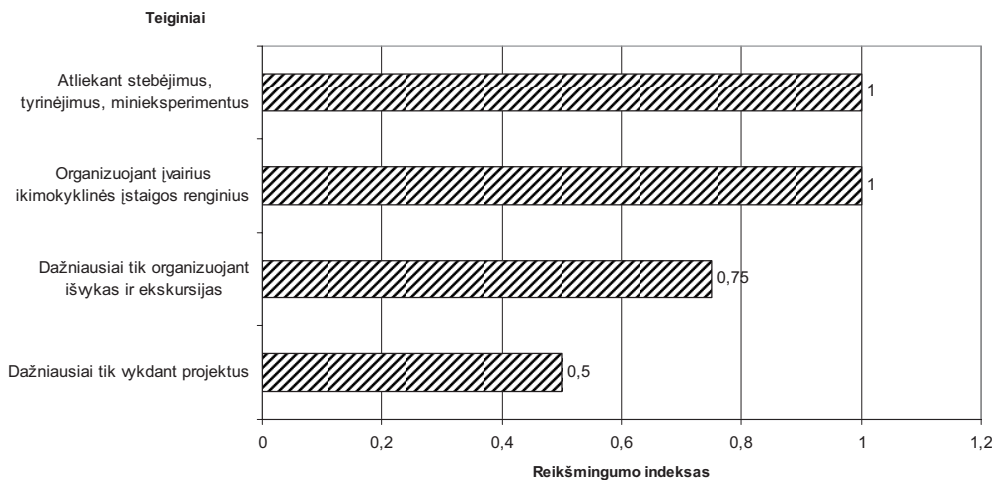
Veiksniai



5 pav. Veiksniai, ribojantys vaikų ugdymo(si) galimybes po atviru dangumi lopšelio-darželio teritorijoje

Ugdymosi galimybes po atviru dangumi riboja, ne tik atnaujintų, saugių ugdomajai veiklai pritaikytų erdvių, bet ir pedagogo kompetencijų stoka.

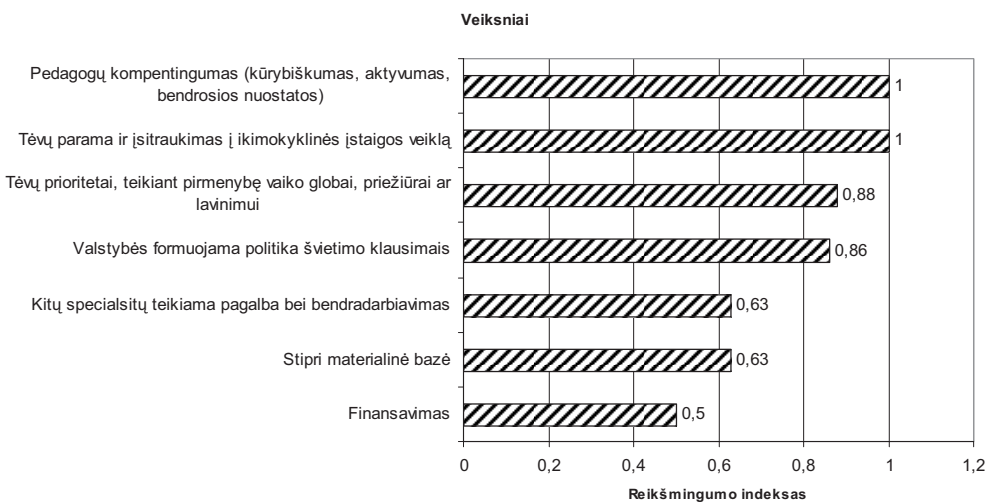
Dar vienas išryškėjęs labai svarbus veiksnys – tai per didelis vaikų skaičius, tenkantis vienam pedagogui.



6 pav. Kaip plačiai pedagogai, planuodami ugdomąją veiklą, pasitelkia ugdomąsias aplinkas po atviru dangumi

Situacija gana aiški: pedagogai, kurie kelia kvalifikaciją, domisi naujovėmis bei ugdomojo proceso tobulinimu, geba įtraukti į vaikų veiklą ir tiria-

mosios veiklos elementų bei pasinaudoti ugdymosi po atviru dangumi teikiama galimybėmis.



7 pav. Veiksniai, laiduojantys tinkamiausių ugdomajai aplinkai paruošti sąlygų sukūrimą

Apibendrinant rezultatus, galima teigti, kad palankios sąlygas ugdomajai aplinkai įgyvendinti įmanomos tik tuomet, kai užtikrinami patys svarbiausi komponentai, t. y. pedagogo kūrybiškumas (neatskiriant kompetentingumo), tėvų sąmoningumas (teisingai bei adekvačiai sudėlioti prioritetai, pareigos bei atsakomybės), tarpinstitucinis, asmeninis ir kt. bendradarbiavimas bei valstybės parama.

Išvados

1. Ugdomosios aplinkos (išorės bei vidaus) esama padėtį tradicinėse Lietuvos ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigose galima vertinti

ti kaip pasekmę arba rezultatą, sąlygojamą tam tikrų veiksnių, kaip: pedagogų kompetencija (neadekvačiai vertinama, pervertinama arba nuvertinama), kūrybiškumas (sprendimų laisvė neatsieja nuo atsakomybės), aktyvumas (dalyvavimas visuomeninėje veikloje, įsitraukimas į projektinę veiklą, neabejingumas naujovėms ir pan.); tėvų parama ir įsitraukimas (teisių ir pareigų lygybė); valstybės formuojama švietimo politika, finansų pasiskirstymas, kitų specialistų teikiama pagalba ir bendradarbiavimas.

2. Dokumentuose vyrauja reikalavimai, susiję su vaiko globa, saugumu, sveikata. Edukacinis as-

pektas išreikštas silpnai, trūksta tikslesnių, aiškesnių reikalavimų ugdomosios aplinkos įrengimui įgyvendinti, santykinai daug mažiau dėmesio skiriama ugdomosioms aplinkoms lauke.

Literatūra

1. Jungtinių Tautų Europos Ekonomikos komisijos darnaus vystymosi švietimo strategija, 2005, žiūrėta 2009 m. gegužės mėn. 15 d. <http://www.smm.lt/veikla/docs/dv_svietimas/Jungtines_tautos.pdf>.
2. Bendroji priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programa, 2002, žiūrėta 2010 m. balandžio mėn. 9 d. <<http://www.pedagogika.lt/puslapis/bps/priesmok.pdf>>.
3. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtros 2007–2012 metų programa, 2007, žiūrėta 2010 m. balandžio mėn. 9 d. <<http://www.smm.lt/ugdymas/docs/ikimokyklinis/2007-09-19-1057.pdf>>.
4. Ikimokyklinio ugdymo pasirinkimo galimybės Lietuvoje. Tiriamojo darbo ataskaita, 2004, žiūrėta 2010 m. balandžio mėn. 9 d. <http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/ikimokyklinio_ugdymo_2004.doc>.
5. Lietuvos vaikų ikimokyklinio ugdymo koncepcija, 1989, *Tautinė mokykla*. I d. Kaunas: Šviesa.
6. Stankūnienė, V. Eidukienė, V. ir kt., 2001, Paramos šeimai politika: samprata ir patyrimas. *Kolektyvinė monografija*. Vilnius: Lietuvos filosofijos ir sociologijos institutas.
7. Vaiko brandumo mokytis pagal priešmokyklinio ir pradinio ugdymo programas įvertinimo tvarkos aprašas, 2005, Patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. spalio 29 d. įsakymu Nr. ISAK-2173
8. Valstybinė šeimos politikos koncepcija, 2008, žiūrėta 2009 m. gegužės mėn. 15 d. <<http://www3.lrs.lt/docs2/GYWHJWWE.DOC>>.
9. Vaiko brandumo mokytis pagal priešmokyklinio ir pradinio ugdymo programas įvertinimo tvarkos aprašas, 2005, žiūrėta 2009 m. gegužės mėn. 15 d. <[http://www.smm.lt/ugdymas/docs/ikimokyklinis/2005-10-29-ISAK-2173\(2\).doc](http://www.smm.lt/ugdymas/docs/ikimokyklinis/2005-10-29-ISAK-2173(2).doc)>.
10. Vilkonis R. (sud.), 2008, *Neuždarykime vaikystės tarp sienų keturių*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.

EDUCATIONAL ENVIRONMENTS IN TRADITIONAL PRESCHOOL OF LITHUANIA: EXPERT ESTIMATION

Ramunė Burškaitienė

Summary

In spite of the fact that decentralisation is appreciable in preschool education, the organisation of educational process and social security is still rigid and it is difficult to adapt it to family needs. A kindergarten today is more than an institution of socialization: it is an educational environment as well. If an educational environment is prepared professionally, the educational process needs less teacher's inspiration. However, educational environment should not be unified, standardized or overstructured. As it is stated in national and international documents, environment in a preschool should be close to home environment to enable full satisfaction of natural needs, rights and interests of children. Results of research carried out in Lithuania give fairly contradicting facts. Some researches show that educational environment in preschools does not correspond to preschool education models and forms of educational assistance. Diversity of educational environment is not sufficient.

The aim of the research is to identify the factors influencing educational environments in typical preschools of Lithuania. The main method is analysis of national documents.

Conclusions. The investigated documents commonly include regulations of child's custody, safety and health. The educational aspect is poorly expressed, there is a lack of accurate and clear requirements for establishing educational environment, and educational environments outdoors are not adequately discussed.

Keywords: preschool education, educational environment.

UGDOMOSIOS APLINKOS TRADICINĖJE LIETUVOS IKIMOKYKLINĖJE ĮSTAIGOJE: EKSPERTINIS VERTINIMAS

Ramunė Burškaitienė

Santrauka

Ikimokyklinis ugdymas turi neformalaus švietimo statusą, todėl neprivalomas, priskirtas savarankiškomis savivaldybių funkcijoms. Ikimokyklinio ugdymo funkcija – padėti vaikui tenkinti prigimtinius, socialinius, etinius, pažintinius ir kt. poreikius. Tačiau poreikiams neadekvačios ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo sąlygos – veiksnys, kuriuo neretai, aiškinama realių galimybių stoka.

Tyrimo tikslas – nustatyti tradicinėje Lietuvos ikimokyklinio ugdymo įstaigoje ugdomųjų aplinkų būklę lemiančius veiksnius. Tyrimas vykdytas dviem etapais. *Pirmasis tyrimo etapas* – atlikta Lietuvos Respublikos ikimokyklinį ir priešmokyklinį ugdymą reglamentuojančių dokumentų analizė (Išanalizuota šešiolika valstybinio ir trylika institucinio lygmens dokumentų); atlikta mokslinių tyrimų, veiklos ataskaitų analizė. *Antrasis tyrimo etapas* – daugiapakopė ekspertinė apklausa *Delphi* metodu (*pilotinis tyrimas*). Analizuojant duomenis, visi teiginiai buvo ranguojami pagal reikšmingumo indeksą.

Ugdomosios aplinkos (išorės bei vidaus) esamą padėtį tradicinėse Lietuvos ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigose galima vertinti kaip pasekmę arba rezultatą, sąlygojamą tam tikrų veiksnių, būtent: pedagogų kūrybiškumo, aktyvumo stokos; tėvų paramos ir įsitraukimo (teisių ir pareigų lygybės) trūkumo; valstybės formuojamos švietimo politikos, finansų pasiskirstymo, kitų specialistų teikiamos pagalbos ir bendradarbiavimo ribotumo. Dokumentuose vyrauja reikalavimai, susiję su vaiko globa, saugumu, sveikata. Edukacinis aspektas išreikštas silpnai, trūksta tikslesnių, aiškesnių reikalavimų ugdomosios aplinkos įrengimo įgyvendinimui, santykinai daug mažiau dėmesio skiriama ugdomosioms aplinkoms lauke.

Prasminiai žodžiai: ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas, ugdomoji aplinka.

Įteikta 2011-11-23